

TALOUSNEUVOSTO

15.12.2014

Kokousmuistio 8/2014

Aika 10.12.2014 klo 8.00–9.15

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Alexander Stubb, puheenjohtaja
Antti Rinne, varapuheenjohtaja
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Orpo Petteri
Palola Antti
Penttilä Risto E.J.
Vapaavuori Jan
Viitanen Pia
Ali-Yrkkö Jyrki (at)
Heinonen Olli-Pekka (at)
Hetemäki Martti (at)
Kaltio Maarit (at)
Rouvinen Petri (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi päivän aiheena olevan ”Arvoverkostojen globalisoituminen ja talouspolitiikka”, josta alustaa tutkimusjohtaja Jyrki Ali-Yrkkö Etlatieto Oy:stä. Paikalla keskustelemassa on myös sihteeristön tilaaman raportin toinen kirjoittaja, toimitusjohtaja Petri Rouvinen Etlatieto Oy:stä. Varsinaista kokousta seuraa sotakorvaussopimuksen allekirjoittamisen 70-vuotismerkkivuoteen ja aihetta käsittelevän kirjan julkaisemiseen liittyvä glögitalaisuus.

Ennen varsinaista kokousasiaa käytiin lyhyesti spontaani keskustelu keinoista, joilla Suomen talous voitaisiin saada nopeasti nousujohteiselle uralle.

2 Arvoverkostojen globalisoituminen ja talouspolitiikka

Jyrki Ali-Yrkkö tarkasteli suomalaisten yritysten asemoitumista globaaleissa arvoverkossa sekä tämän vaikutusta suosituksiin keskeisillä politiikkalohkoilla valmistumassa olevan tutkimusraportin pohjalta (liite 1). Globaalisti yhä useammat tuotteet ja palvelut syntyvät yritysverkostojen toimesta, joiden osat sijaitsevat eri maissa. Myös yritysten sisäinen toiminta on hajautunut yli valtiorajojen ja Suomenkin viennistä ja tuonnista

huomattava osa muodostuu konsernien sisäisistä kauppavirroista, eikä tuotteilla ole enää yksiselitteistä kotimaata. Valmistusmaalla voi usein talouskasvun näkökulmasta olla vain vähäinen merkitys. Suomen työvoimasta arviolta noin kolmannes on kytköksissä kansainvälisiin arvoketjuihin.

Talouskasvun kannalta tärkeämpää on viennin jalostusarvon kuin varsinaisen bruttoviennin kehitys. Tämä korostaa palveluviennin merkitystä. Suomen viennin "BKT-hyötysuhde" on 2000-luvulla alentunut, koska viennin sisältämien tuontipanosten osuus on kasvanut. Tämä kehitys on ollut tutkimuksessa mukana olleista maista kaikkein nopeinta juuri Suomessa.

Monikansallisesti toimivilla yrityksillä on kannustimet levittää kansallisesti tuotettua tietoa eri yksiköidensä käyttöön globaalisti. Tämän seurauksena yksittäisen maan kannustimet kansalliselle innovaatiopolitiikalle heikkenevät, koska mahdolliset hyödyt vuotavat kasvavassa määrin muihin maihin. Tämä on syytä huomioida innovaatiopolitiikan suunnittelussa.

Menestyminen kansainvälisissä arvoverkostoissa edellyttää myös kykyä hyödyntää muualla tuotettua tietoa. Yksi keino parantaa tilannetta tältä osin on asiantuntija-liikkuvuuden edistäminen. Koulutus ja osaaminen ovat edelleen parhaita aseita työttömyyttä vastaan. Kotimaisen kilpailun edistäminen on tärkeää myös globaalien arvoketjujen maailmassa. Työmarkkinoilla muutokset ovat yhä äkillisempiä ja tulevat yllätyksellisesti. Julkisen sektorin luomalle turvaverkolle on kasvavassa määrin tarvetta. Samalla turvaverkkoa on kehitettävä niin, että yksilöllä on aina taloudellinen kannuste ottaa työtä vastaan ja uudelleen kouluttautuminen helpottuu.

3 Keskustelu

Alustuksen jälkeen käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökulmia ja kysymyksiä:

- On tarpeellista lisätä ymmärtämystä kansainvälisen vaihdannan uudenlaisesta dynamiikasta, eikä seurata liian mustavalkoisesti vain bruttoviennin ja -tuonnin kehitystä.
- Lyhyellä aikavälillä Suomen kilpailutekijöinä korostuvat mm. energian hinta ja työvoimakustannukset. Pidemmällä aikavälillä kyse on tuotteiden valikoimasta ja laadusta.
- Kilpailu kotimaassa on tärkeää. Sen edistämiseksi tulisi kuunnella enemmän ekonomistien näkemyksiä.
- Pörssilistautuminen tarjoaa kasvaville yrityksille mahdollisuuden jatkaa suomalaisena. Yritysten omistamisen edellytyksiin tulisi ylipäätään kiinnittää enemmän huomiota.
- Siirtohinnoittelu ei ole yksin yritysten käsissä, vaan sitä ohjaavat mm. EU-säädökset. Pääkonttoreiden sijainti korostuu.
- Viron veromalli suosii investointeja ja liikkuminen siihen suuntaan voisi sikäli olla Suomessakin perusteltua. Toisaalta Suomessa aikoinaan hyväksi todettu avoimien verojen -järjestelmä oli periaatteessa hyvin erisuuntainen kuin Viron nyky-malli.
- Miten Suomen tulisi toimia tilanteissa, joissa muut maat eivät "pelaa sääntöjen mukaan" eli käyttävät epäterveitä keinoja kilpailussa yritysten sijoittumisessa?

- Innovaatiopolitiikan hedelmien "juurtuminen" on usein kytköksissä alueiden vahvuuksiin ja riittävän monipuoliseen tuotantorakenteeseen.
- Koulutusjärjestelmämme tarjoaa liiaksi "samanlaista kaikille". Sen pitäisi pystyä sopeutumaan paremmin jo ammatissa toimineiden ja elinikäisen oppimisen tarpeisiin.
- Työllisyyden näkökulmasta valmistus on edelleen tärkeää.
- Työmarkkinoillamme on liian vähän "pehmeämpiä" joustokeinoja irtisanomisten ohella.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston tammikuun kokous pidetään 14.1.2015 klo 8.00 pääministerin virka-asunto Kesärannassa. Aiheena on Anders Borgin selvityshankkeen väliraportointi. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.15.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri